

การพัฒนากระบวนการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วาสนา ทวีกุลทรัพย์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน (2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของกระบวนการสอน (3) สร้างกระบวนการสอน และ (4) ประเมินคุณภาพของกระบวนการสอน การดำเนินการวิจัยมี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาให้ได้องค์ความรู้ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการสอน การสอนแบบเน้นประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 2 ศึกษาความต้องการระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนของครูจำนวน 132 คน และนักเรียนจำนวน 128 คน ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2558 ได้มาโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม ขั้นที่ 3 พัฒนารอบแนวคิดของกระบวนการสอน ขั้นที่ 4 สนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสนทนากลุ่มหรือแบบแนวคำถามสัมภาษณ์ ขั้นที่ 5 ร่างกระบวนการสอน ขั้นที่ 6 ตรวจสอบและรับรองระบบการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยแบบประเมินคุณภาพ ขั้นที่ 7 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา **ผลการวิจัย** มีดังนี้ (1) ครูและนักเรียนต้องการระบบการสอนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนเหตุผลที่ต้องการ คือ ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสอนในโรงเรียนไม่ต้องพานักเรียนไปหาภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่วยให้นักเรียนสร้างผลงานได้เหมือนกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาสอนโดยตรง และ (2) กรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยเฉพาะองค์ประกอบของระบบการสอนมีความชัดเจน ส่วนด้านขั้นตอนมีความสมบูรณ์มีทั้งขั้นตอนหลักและขั้นตอนรองซึ่งครอบคลุมขั้นตอนที่เป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ และสอดคล้องกับองค์ประกอบ (3) ระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย (3.1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฐานข้อมูล เนื้อหาสาระและประสบการณ์ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบด้านกระบวนการ การเตรียมการ คือ การสอนแบบเน้นประสบการณ์ และการดำเนินการสอน และองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ คือ การประเมิน (3.2) ขั้นตอนของกระบวนการสอน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 2 วิเคราะห์และกำหนดเนื้อหา ขั้นที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 4 คัดเลือกและประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 5 เตรียมการสอนร่วมกับครูกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 6 ดำเนินการสอนแบบเน้นประสบการณ์โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และขั้นที่ 7 ประเมินระบบการสอน และ (4) จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าระบบการสอนมีคุณภาพ มีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ และเหมาะสมนำไปใช้ได้

คำสำคัญ : ระบบ การสอนเน้นประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Development of an Instructional System Focusing on Experience of Bringing Local Wisdom to School at the Basic Education Level

Wasana Taweekullasap

School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat University

The purposes of this research were (1) to study the needs of teachers and students for the instructional system focusing on experience of bringing local wisdom to school; (2) to study opinions of the experts toward conceptual framework of the instructional system; (3) to construct the instructional system; and (4) to evaluate quality of the constructed instructional system. The research process comprised seven stages as follows: Stage 1 was a study by analyzing and synthesizing documents to acquire the body of knowledge on instructional system, instruction focusing on experience, and local wisdom. Stage 2 was a study to assess the needs of teachers and students for the instructional system focusing on experience of bringing local wisdom to school. The research sample consisted of 132 teachers and 128 students at the primary education and secondary education levels in the 2015 academic year, obtained by multi-stage sampling. The employed research instrument was a questionnaire. Stage 3 was the development of conceptual framework of the instructional system. Stage 4 was the focus group discussion involving nine experts using a focus group discussion guidelines sheet or an interview guideline form as the instrument. Stage 5 was the drafting of the instructional system. Stage 6 was the verification and certifying of the instructional system by five experts with the use of a quality evaluation form. Stage 7 was the improvement of the instructional model based on recommendations from the experts. Data were analyzed using the percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

Research findings were as follows: (1) the needs for the instructional system of teachers and students were at the high to highest levels; reasons for the needs are that if the teacher brings local wisdom to be a part of classroom instruction, then the students do not have to go out to learn about local wisdom from the community and they can create their own works just like being directly taught by local wisdom people; (2) concept framework of the instructional system, especially its components

was clear; also its steps were complete with the main and sub-steps covering the steps of input, process, and output, and was in accordance with its components; (3) the developed instructional system focusing on experience of bringing local wisdom to school was composed of (3.1) the input component which included the local wisdom, database, contents and experience, objectives, and preparation the process component which included the instruction focusing on experience, and the operation of instruction; and the output component which included the evaluation; (3.2) the developed instructional system comprised seven steps: the first step was the creation of database on local wisdom; the second step was the analysis and determination of contents; the third step was the determination of objectives; the fourth step was the selection of and coordination with local wisdom people; the fifth step was the preparation of instruction with collaboration from teachers and local wisdom people; the sixth step was the provision of instruction focusing on experience of bringing local wisdom to school; and the seventh step was the evaluation of instructional system; and (4) from evaluation of the instructional system by the experts, they perceived that the developed instructional system was of good quality, clear, feasible, and appropriate for implementation.

Keywords: System / Instruction Focusing on Experience / Local Wisdom

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำหรับผลงานวิจัยเรื่องนี้มีคุณค่าต่อสถาบันการศึกษาในการนำระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนเป็นต้นแบบ ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนมีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจนในการถ่ายทอดประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น และจะช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และสืบทอดและอนุรักษ์สิ่งที่ดีงามซึ่งเป็นของคนไทยจากผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ในเองนั้นอย่างแท้จริง

งานวิจัยเรื่องนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ก่อนอื่นขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ประเมินคุณภาพตรวจสอบและรับรองระบบการสอน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ จึงขอขอบคุณอย่างสูงยิ่ง ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความคิดเห็นในการพัฒนาระบบ และขอบคุณครูและขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถาม

นอกจากนี้ ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดำเนินการและประสานงานจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบคุณกรมการเฉพาะกิจ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ทวีกุลทรัพย์

2559